

Reactie op Consultatie Wetsvoorstel digitale algemene vergadering van privaatrechtelijke rechtspersonen, in casu verenigingen van eigenaars (VvE's)

Van : Stichting VvE Belang – Kees Oomen / VGM NL – René Brinkhuijsen
Datum : 3 januari 2023

Situatie op basis van de huidige wet en het (model)splitsingsreglement

Op grond van het splitsingsreglement, dat is opgenomen in de splitsingsakte, en waarbij veelal als basis een modelreglement¹ wordt gebruikt, wordt er ten minste een maal per jaar vergaderd door de vergadering van eigenaars (in het spraakgebruik ook wel de ALV: algemene ledenvergadering genoemd).

De vergadering wordt in principe conform artikel 5:127 lid 2 BW bijeengeroepen door twee organen van de VvE te weten: het bestuur van de VvE of de voorzitter van de vergadering. De oproeping bevat de opgave van de punten van de agenda alsmede de plaats en het tijdstip van de vergadering. Dit betekent, dat de vergadering op basis van een (model)splitsingsreglement fysiek gehouden dient te worden.

Artikel 5 : 127 lid 1 BW bepaalt, dat alle appartementseigenaars toegang hebben tot de vergadering van eigenaars. In de diverse modelreglementen² is bepaald, dat iedere eigenaar bevoegd is, hetzij in persoon, hetzij bij een schriftelijk gevolmachtigde:

- de vergadering bij te wonen;
- daarin het woord te voeren; en
- het stemrecht uit te oefenen.

Het bijwonen van de vergadering en het woord voeren daarin kan slechts geschieden als men fysiek aanwezig is. Door de eigenaars kan ook een volmacht worden afgegeven. In dat geval is niet de eigenaar, maar de gevolmachtigde namens de eigenaar aanwezig tijdens de vergadering.

Op basis van artikel 53 lid 2 MR2017 (Modelreglement: kort MR) kunnen stemgerechtigden hun stemrecht ook uitoefenen door middel van een door de vergadering gekozen elektronisch communicatiemiddel. De eerdere modelreglementen kennen een dergelijke bepaling niet.

Over het uitbrengen van een stem langs digitale weg werd door de kantonrechter te Eindhoven op 24 augustus 2017 een uitspraak gedaan in een zaak waarin een stem digitaal was uitgebracht ECLI:NL:RBOBR:2017:4507 (24-08-2017). De mogelijkheid om digitaal te stemmen stond niet in het splitsingsreglement. Dit was voor de kantonrechter echter geen reden het besluit te vernietigen of nietig te verklaren.

De kantonrechter overwoog dat het splitsingsreglement evenwel niet de mogelijkheid bood om digitaal te stemmen, maar dit anderzijds ook niet verbood. De kantonrechter achtte het digitaal stemmen daardoor niet in strijd met het splitsingsreglement.

¹ MR1973, MR1983, MR1992, MR2006, MR2017

² MR1973: art. 35; MR1983: art. 36; MR1992: art. 36; MR2006: art. 49; MR2017: 53 lid 1

De VvE verwees naar de parlementaire geschiedenis en de kantonrechter oordeelde, dat de wetgever het niet nodig heeft gevonden om voor verenigingen van eigenaars een aparte regeling voor het elektronisch stemmen op te nemen. De verenigingen van eigenaars kunnen dit zelf regelen. Dit mede gelet op het feit dat in het onderhavige geval de elektronische stemprocedure met de nodige waarborgen was omkleed en deze wijze van stemmen in wezen niet verschilt van bij volmacht stemmen. Hierbij is ook meegewogen dat de betrokkenheid van de leden door het mogelijk maken van elektronisch stemmen groter wordt omdat ze niet op de vergadering aanwezig hoeven te zijn en toch hun mening kenbaar kunnen maken wat ten goede komt aan het besluitvormingsproces binnen een vereniging van eigenaars.

De kantonrechter constateert dan ook dat de elektronisch uitgebrachte stemmen gezien moeten worden als geldig uitgebrachte stemmen als de elektronische stemprocedure met de nodige waarborgen is omkleed. Dit betekent, dat er in alle gevallen digitaal kan worden gestemd, mits met de nodige waarborgen omkleed.

Deze waarborgen dienen betrekking te hebben op:

- het vaststellen van de identiteit van de stemgerechtigde (bijv. digitale handtekening);
- de veiligheid van de onlineverbinding (beveiligde internetomgeving met een wachtwoord);
- leden moeten rechtstreeks kennis kunnen nemen van de verhandelingen ter vergadering;
- het aantal stemmen dat wordt uitgebracht moet kunnen worden gecontroleerd (zijn alle stemmen aangekomen);
- er moet eventueel herstemming plaats kunnen vinden als de uitslag van de stemming wordt betwist.

Daarnaast blijven alle bepalingen uit het splitsingsreglement van kracht die zien op het houden van vergaderingen, zoals de termijn van oproeping voor de vergadering en het tijdig toezenden van de agenda. Ook zal steeds het quorum moeten worden vastgesteld als er een quorumeis geldt.

Naar de huidige stand van zaken kan er, onder voorwaarden, wel digitaal worden gestemd, maar niet digitaal worden vergaderd.

Tijdelijke wet Covid-19 Justitie en Veiligheid

Omdat het in de tijd dat Corona heerste niet mogelijk was fysiek bij elkaar te komen, gaf de Tijdelijke wet Covid-19 het bestuur van de VvE de mogelijkheid te bepalen, dat er geen fysieke toegang was tot de vergadering.

De tekst luidde:

Artikel 6 (algemene vergadering verenigingen)

1. In afwijking van artikel 38 lid 1 kan het bestuur bepalen dat leden geen fysieke toegang hebben tot de algemene vergadering, onder de volgende voorwaarden:

- a. de algemene vergadering is langs elektronisch weg voor leden te volgen; en
 - b. de leden zijn tot uiterlijk 72 uur voorafgaand aan de vergadering in de gelegenheid gesteld om schriftelijk of elektronisch vragen te stellen over de onderwerpen die bij de oproeping zijn vermeld.
2. De in lid 1 onder b bedoelde vragen worden uiterlijk tijdens de vergadering, al dan niet thematisch, beantwoord en deze antwoorden worden op de website van de vereniging geplaatst of via een elektronisch communicatiemiddel toegankelijk gemaakt voor de leden.
 3. Het bestuur spant zich ervoor in dat tijdens de vergadering langs elektronische weg of anderszins nadere vragen kunnen worden gesteld, tenzij dit in het licht van de omstandigheden van dat moment in redelijkheid niet kan worden gevegd. De voorzitter van de vergadering kan een en ander nader bepalen in het belang van de orde van de vergadering.
 4. Enige afwijking van de leden 2 en 3 heeft geen gevolgen voor de rechtsgeldigheid van de besluitvorming die in de vergadering heeft plaatsgevonden.
 5. Voor zover de statuten zulks niet bepalen, kan, in aanvulling op artikel 38 lid 6, het bestuur bepalen dat het stemrecht slechts kan worden uitgeoefend door middel van een elektronisch communicatiemiddel.
 6. Voor zover de statuten zulks niet bepalen, kan, in aanvulling op artikel 38 lid 8, het bestuur bepalen dat stemmen die voorafgaand aan de algemene vergadering door middel van een elektronisch communicatiemiddel worden uitgebracht gelijk worden gesteld met stemmen die ten tijde van de vergadering worden uitgebracht.

Op grond hiervan kon er zowel digitaal worden vergaderd als digitaal worden gestemd.

Met het vervallen van de Tijdelijke wet Covid-19 wordt teruggevallen op de regeling in het (model)reglement van splitsing en vervalt de mogelijkheid om digitaal te vergaderen. Het wetsvoorstel digitale algemene vergadering van privaatrechtelijke rechtspersonen wil daar verandering in brengen.

Wetsvoorstel digitale algemene vergadering van privaatrechtelijke rechtspersonen

Gewijzigd wordt artikel 2 : 38 BW. Artikel 2 : 38 BW is opgenomen in Titel 2 Boek 2 BW. Artikel 5 : 124 lid 3 BW bepaalt, dat alleen die artikelen van Titel 2 Boek 2 van toepassing zijn voor zover Afdeling 2 van Titel 9 Boek 5 BW daarnaar verwijst.

Om het voor VvE's mogelijk te maken digitaal te vergaderen zal er een bepaling moeten worden opgenomen in Afdeling 2 Titel 9 Boek 5 BW. Dit gebeurt door een aanpassing van artikel 5 : 127 BW. Toegevoegd wordt lid 5. Daarin wordt bepaald, dat de leden 6 tot en met 10 van artikel 38 van Boek 2 BW van overeenkomstige toepassing zijn, met dien verstande dat tevens bij reglement kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 6 van artikel 38 van Boek 2 BW.

Met het onderhavige wetsvoorstel is het mogelijk:

- fysiek te vergaderen op grond van het (model)reglement van splitsing;
- tevens te vergaderen langs elektronische weg op grond van artikel 38 lid 6 Boek 2 BW (hybride) ;
- uitsluitend te vergaderen langs elektronische weg op grond van artikel 38 lid 6 Boek 2 BW.

Digitaal vergaderen (het bijwonen)

Lid 6

In het voorstel luidt artikel 38 lid 6 BW:

“Tenzij de statuten anders bepalen, kan de algemene vergadering degene die bevoegd is de algemene vergadering bijeen te roepen machtigen om te bepalen dat de algemene vergadering tevens of uitsluitend toegankelijk is langs elektronische weg.”

Het is zeer wenselijk dat het bestuur van de VvE slechts dan kan bepalen dat de algemene vergadering tevens of uitsluitend toegankelijk is langs elektronische weg, indien de vergadering van eigenaars daartoe een machtiging afgeeft. Artikel 38 lid 6 Boek 2 BW maakt dit mogelijk.

Aangezien in de wet noch in het reglement een afwijkende regeling is voorgeschreven kan een dergelijk besluit worden genomen met een volstrekte (>50%) meerderheid van de uitgebrachte stemmen.³

Uit de formulering van artikel 38 lid 6 Boek 2 BW is niet duidelijk of de machtiging geldt tot dat deze wordt ingetrokken, zodat deze geldt voor alle vergaderingen die na het besluit tot machtiging worden gehouden of dat de machtiging per vergadering moet worden verleend. Uit de Memorie van Toelichting blijkt, dat de inhoud van de machtiging wordt overgelaten aan de leden van de VvE. Zij kunnen dus kiezen of en zo ja, voor hoe lang, er digitaal wordt vergaderd en onder welke verdere voorwaarden.

Tot het bijeenroepen van de vergadering zijn op grond van artikel 5 : 127 lid 2 BW en de diverse modelreglementen bij splitsing in appartementsrechten bevoegd de bestuurder/het bestuur, de voorzitter van de vergadering en eventueel (voor zover aanwezig) de Raad van Commissarissen.⁴

Daarnaast is op grond van de modelreglementen een aantal eigenaars, dat een nader in het reglement te bepalen aantal stemmen uit kan brengen, bevoegd de vergadering bijeen te roepen.⁵ Als voor deze groep geen machtiging wordt verleend, dienen vergaderingen die op die wijze bijeengeroepen worden fysiek te worden gehouden. De vergadering van eigenaars zal hier bij het verlenen van de machtiging rekening mee moeten houden. De wettelijke bepaling is ruim genoeg om ook aan deze groep een machtiging te verlenen.

³ MR1973: art. 36 lid 1; MR1983: art. 37 lid 1; MR1992: art. 37 lid 1; MR2006: art. 50 lid 1; MR2017: art. 54 lid 1

⁴ MR1973: art. 32 lid 3; MR1983: art. 33 lid 3; MR1992; art. 33 lid 3; MR2006: art. 45 lid 3; MR2017: art. 49 lid 2

⁵ MR1973: art. 32 lid 3; MR1983: art. 33 lid 3; MR1992; art. 33 lid 3; MR2006: art. 45 lid 3; MR2017: art. 49 lid 2

Digitaal vergaderen (het woord voeren)

Lid 7

Met artikel 38 lid 7 Boek 2 BW is de bevoegdheid tot het bijwonen en het uitoefenen van het stemrecht gegeven. Door in de bepaling ook op te nemen, dat er via een tweezijdig audiovisueel communicatiemiddel rechtstreeks kan worden kennisgenomen van de verhandelingen ter vergadering alsmede kan worden deelgenomen aan de beraadslaging, kan door een eigenaar of door de gevolmachtigde ook ter vergadering het woord worden gevoerd, zoals bepaald in de diverse modelreglementen.

Artikel 38 lid 7 Boek 2 BW vereist, dat degene die bevoegd is te bepalen, dat de vergadering tevens of uitsluitend toegankelijk is langs elektronische weg, ervoor dient te zorgen, dat degene die toegang heeft tot de vergadering via een tweezijdig audiovisueel communicatiemiddel rechtstreeks kan kennisnemen van de verhandelingen ter vergadering. Op deze wijze wordt een fysieke vergadering zoveel mogelijk nagebootst.

Voorwaarden gebruik elektronisch communicatiemiddel

Lid 9

Aan het gebruik van het elektronisch communicatiemiddel kunnen voorwaarden worden gesteld. Uit de Memorie van Toelichting blijkt, dat deze voorwaarden ook kunnen worden opgenomen in een huishoudelijk reglement. Daarin zou dan bijvoorbeeld onder andere kunnen worden geregeld hoe de presentielijst moet worden getekend wanneer er deels of uitsluitend elektronisch wordt gestemd.

Presentielijst

Wanneer er deels of uitsluitend elektronisch wordt vergaderd kan niet worden voldaan aan het bepaalde in de modelreglementen, dat er vóór aanvang van de vergadering een presentielijst moet worden getekend.⁶ Althans is het niet mogelijk fysiek een presentielijst te tekenen. Bepaald zal moeten worden dat wanneer er deels of uitsluitend elektronisch wordt vergaderd er ook digitaal een presentielijst getekend moet worden. Ook dit zal kunnen worden opgenomen in het huishoudelijk reglement.

Volmacht

”Degene die toegang heeft tot de algemene vergadering” als bedoeld in artikel 38 lid 7 Boek 2 BW kan derhalve ook een derde zijn die geen appartementseigenaar is. Ook deze persoon zal moeten kunnen worden geïdentificeerd. De wet geeft hiervoor geen aanwijzingen. De VvE zal hier zelf invulling aan moeten geven.

In geval er een volmacht wordt afgegeven, zal deze op grond van de modelreglementen nog altijd schriftelijk moeten worden verleend. Ook hierover zouden nadere bepalingen kunnen worden opgenomen in het huishoudelijk reglement.

⁶ MR1973: art. 32 lid 8; MR1983: art. 33 lid 8; MR1992; art. 33 lid 8; MR2006: art. 45 lid 9; MR2017: art. 50 lid 3

Digitaal stemmen (het uitoefenen van het stemrecht)

Lid 8

Naast het uitbrengen van de stem ter vergadering bepaalt artikel 38 lid 8 Boek 8 BW, dat de statuten kunnen bepalen dat stemmen die voorafgaand aan de algemene vergadering via een elektronisch communicatiemiddel worden uitgebracht, doch niet eerder dan op de dertigste dag voor die van de vergadering, gelijk worden gesteld met stemmen die ten tijde van de vergadering worden uitgebracht.

Deze bepaling kan door de VvE worden toegepast. Voorwaarde is daarbij wel, dat de statuten bepalen, dat voorafgaand aan de vergadering de stem via elektronisch communicatiemiddel kan worden uitgebracht. Indien een dergelijke bepaling in het reglement niet is opgenomen, is deze bepaling voor de VvE niet van toepassing. Behalve in artikel 53 lid 2 Modelreglement 2017 is een dergelijke bepaling in de modelreglementen niet opgenomen.

Dit betekent, dat wanneer de VvE van deze regeling gebruik wenst te maken, de statuten daarvoor moeten worden aangepast hetgeen betekent, dat de akte van splitsing moet worden gewijzigd.⁷ Een procedure tot wijziging van de splitsingsakte is over het algemeen niet eenvoudig. Het zou daarom wenselijk zijn wanneer deze mogelijkheid wordt geopend bij wet.

Quorum

De diverse modelreglementen bepalen dat om besluiten te kunnen nemen een bepaald quorum aanwezig dient te zijn. Het zou wenselijk zijn, dat zou worden bepaald, dat de stemmen die voorafgaand aan de vergadering worden uitgebracht meetellen voor het quorum.

Oproeping ter vergadering

Lid 10

Indien de algemene vergadering tevens of uitsluitend langs elektronische weg toegankelijk is, vermeldt de oproeping de procedure voor deelname aan de algemene vergadering en het uitoefenen van het stemrecht door middel van een elektronisch communicatiemiddel.

De oproeping ter vergadering dient op grond van de modelreglementen te worden verzonden naar de werkelijke of gekozen woonplaats.⁸ Artikel 50 lid 2 Modelreglement 2017 bepaalt, dat de oproeping ook elektronisch kan worden verzonden naar het door de stemgerechtigden opgegeven e-mailadres. Het zou wenselijk zijn dat deze laatste bepaling in de wet wordt overgenomen, zodat ook bij toepassing van de overige modelreglementen de oproeping ter vergadering elektronisch kan worden verzonden.

Modelreglement voor Kleine VvE's 2021

In het modelreglement voor kleine VvE's 2021 is omtrent het houden van vergaderingen het volgende bepaald:

⁷ Artikel 5 : 139 BW

⁸ MR1973: art. 32 lid 6; MR1983: art. 33 lid 6; MR1992: art. 33 lid 8; MR2006: art. 45 lid 8

Artikel 30 De vergadering: procedurevoorschriften

1. De vergaderingen worden gehouden in de gemeente waar de vereniging haar zetel heeft, tenzij de eigenaars anders bepalen.
2. In afwijking van lid 1 kan het bestuur bepalen dat de vergadering niet in fysieke vorm zal plaatsvinden maar in een digitale vorm, mits:
 - a. de vergadering langs elektronische weg voor de leden is te volgen; en
 - b. de leden tot uiterlijk 72 uur voorafgaand aan de vergadering in de gelegenheid zijn gesteld om schriftelijk of elektronisch vragen te stellen over de onderwerpen die bij de oproeping zijn vermeld.

Deze bepaling maakt het reeds mogelijk om uitsluitend elektronisch te vergaderen. Deze bepaling wijkt af van artikel 2 : 38 lid 6 BW. Dit is mogelijk aangezien op grond van artikel 5 : 127 lid 5 BW van het bepaalde in artikel 2 : 38 lid 6 BW kan worden afgeweken.

Evenals in artikel 53 lid 2 Modelreglement 2017 is in artikel 32 lid 2 Modelreglement 2021 (Kleine VvE's) de bepaling opgenomen, dat de stem digitaal kan worden uitgebracht, mits de stemgerechtigde kan worden geïdentificeerd, rechtstreeks kan kennisnemen van de verhandelingen ter vergadering, kan deelnemen aan de beraadslaging en het stemrecht kan uitoefenen.

Ook de oproeping ter vergadering kan elektronisch worden verzonden naar het door de stemgerechtigde opgegeven emailadres.⁹

Conclusie

Het is zeer wenselijk dat het bestuur van de VvE slechts dan kan bepalen dat de algemene vergadering tevens of uitsluitend toegankelijk is langs elektronische weg, indien de vergadering van eigenaars daartoe een machtiging afgeeft. Artikel 38 lid 6 Boek 2 BW maakt dit mogelijk

Graag krijgen we duidelijkheid of de mogelijkheid blijft bestaan om ook op een andere wijze digitaal te vergaderen. Bijvoorbeeld de mogelijkheid die bestond op grond van de Tijdelijke Wet Covid-19 waarbij de leden tot uiterlijk 72 uur voorafgaand aan de vergadering in de gelegenheid werden gesteld om schriftelijk of elektronisch vragen te stellen over de onderwerpen die bij de oproeping werden vermeld en dat deze uiterlijk tijdens de vergadering, al dan niet thematisch, beantwoord werden en deze antwoorden op de website van de vereniging werden geplaatst of via een elektronisch communicatiemiddel toegankelijk gemaakt voor de leden.

In de praktijk blijkt er behoefte te zijn aan het uitsluitend digitaal stemmen.

Ons inziens dient deze mogelijkheid van stemmen open te blijven zolang degene die tot oproeping van de vergadering bevoegd is er voor zorgt, dat van de verhandelingen ter vergadering via een tweezijdig audiovisueel communicatiemiddel rechtstreeks kennis genomen kan worden.

⁹ Artikel 30 lid 3 MR2021

De leden kunnen er dan voor kiezen of zij via elektronische weg deelnemen aan de beraadslaging of dat zij uitsluitend via elektronische weg hun stem uitbrengen.

Gelet op de behoefte aan het uitsluitend digitaal stemmen, zou het ook wenselijk zijn in de wet te bepalen, dat ook voorafgaand aan de vergadering stemmen kunnen worden uitgebracht, zodat hiervoor de akte van splitsing niet hoeft te worden gewijzigd. Daarbij zal ook moeten worden bepaald, dat deze stemmen meetellen voor het quorum.

Voorts zou het wenselijk zijn, dat in de wet wordt bepaald, dat de oproeping ter vergadering elektronisch kan worden verzonden.

Tenslotte zien wij digitaal vergaderen als een onmisbaar instrument voor goed functionerende VvE's.